

Dr. KARL HILDEBRAND: *Kommunal eller enskild drift? Spørgsmaalstudier.* Hugo Gebers Forlag. Stockholm. 163 Sider.

Den yderst sparsomme skandinaviske Litteratur over Trafikpolitik har i Dr. Hildebrands Bog faaet en værdifuld Forøgelse. Forf. søger at dømme kommunal og privat Drift imellem — paa Grundlag af de rundt om indvundne Erfaringer. Hans Behandling af Emnet er tiltalende praktisk og som Regel grundig. I nogle indledende Bemærkninger faar man repeteret de almindelige Argumenter for og imod kommunal Erhvervsvirksomhed (der i Parentes bemærket forekommer i en saadan Mangfoldighed af Former, at Forf. kan nævne mindst 30 forskellige, herunder bl. a. kommunale Apotheker, Isværker, Orkestre, Theatre), derefter skitseres engelske og tyske Byers Sporvejshistorie og — særlig udførligt — Københavns og Gøteborgs. Som Helhed er Resultaterne af kommunal Drift ikke opmuntrende. Storbritanniens 17 kommunale Sporveje (i 1914) har givet omtrent normal Forrentning, men iøvrigt ikke svaret til de Forventninger, man i sin Tid gjorde sig, og de tyske (omtrent Halvdelen af Nettet kommunalt i 1912) staar som oftest tilbage for de private Selskaber. Driftsomkostningerne pr. kørt Vognkilometer er højere og stiger stærkere, Kapitalen forrentes ikke saa godt, og Antallet af kørte Vognkilometer om Aaret pr. Funktionær er lavere. Det sidste betyder kortere Arbejdstid og kan ikke uden videre bebrejdes de kommunale Linjer.

For Københavns Vedkommende kan Forfs. Dokumentation umiddelbart kontrolleres. Der synes intet at være at indvende hverken imod Tal og Data eller Kommentarer. Afsnittet er særlig uddybet — formentlig fordi de to Tilstande her er saa lette at stille op imod hinanden, Driftsforhold m. v. gik jo uforandret over. Forf. er mildt forundret over Overtagelsen, navnlig naar han sammenholder de betydelige direkte og indirekte Indtægter, Kommunen havde af Sporvejene, med de svenske Byers beskednere —

Dr. KARL HILDEBRAND: *Kommunal eller enskild drift? Spørgsmaalstudier.* Hugo Gebers Forlag. Stockholm. 163 Sider.

Den yderst sparsomme skandinaviske Litteratur over Trafikpolitik har i Dr. Hildebrands Bog faaet en værdifuld Forøgelse. Forf. søger at dømme kommunal og privat Drift imellem — paa Grundlag af de rundt om indvundne Erfaringer. Hans Behandling af Emnet er tiltalende praktisk og som Regel grundig. I nogle indledende Bemærkninger faar man repeteret de almindelige Argumenter for og imod kommunal Erhvervsvirksomhed (der i Parentes bemærket forekommer i en saadan Mangfoldighed af Former, at Forf. kan nævne mindst 30 forskellige, herunder bl. a. kommunale Apotheker, Isværker, Orkestre, Theatre), derefter skitseres engelske og tyske Byers Sporvejshistorie og — særlig udførligt — Københavns og Gøteborgs. Som Helhed er Resultaterne af kommunal Drift ikke opmuntrende. Storbritanniens 17 kommunale Sporveje (i 1914) har givet omtrent normal Forrentning, men iøvrigt ikke svaret til de Forventninger, man i sin Tid gjorde sig, og de tyske (omtrent Halvdelen af Nettet kommunalt i 1912) staar som oftest tilbage for de private Selskaber. Driftsomkostningerne pr. kørt Vognkilometer er højere og stiger stærkere, Kapitalen forrentes ikke saa godt, og Antallet af kørte Vognkilometer om Aaret pr. Funktionær er lavere. Det sidste betyder kortere Arbejdstid og kan ikke uden videre bebrejdes de kommunale Linjer.

For Københavns Vedkommende kan Forfs. Dokumentation umiddelbart kontrolleres. Der synes intet at være at indvende hverken imod Tal og Data eller Kommentarer. Afsnittet er særlig uddybet — formentlig fordi de to Tilstande her er saa lette at stille op imod hinanden, Driftsforhold m. v. gik jo uforandret over. Forf. er mildt forundret over Overtagelsen, navnlig naar han sammenholder de betydelige direkte og indirekte Indtægter, Kommunen havde af Sporvejene, med de svenske Byers beskednere —

ofte kun bestaaende af Fortjeneste paa Strøm o. l., derimod ingen aarlig Afgift.

Efter at have taget Afstand fra den rent kommunale Drift vælger Forf. af de forskellige Melleformer mellem privat og offentlig, Kommunens Overtagelse af det halve Aktiebeløb som det mest formaalstjenlige. Derved bevares det private Initiativ, Funktionarismen undgaas, og det Offentlige faar en klækkelig Andel i Indtægten og tilstrækkelig Indflydelse (yderligere befæstet ved Koncessionens Bestemmelser).

Bogen havde ved sin Fremkomst en særlig Aktualitet, idet Stockholms største Sporvejselskab („Nya Spårvägsbolag“) stod overfor Udløbet af sin Koncessionstid. Forf. gaar derfor i et Slutningskapitel ind paa det derved opstaaede Spørgsmaal om privat eller kommunal Drift, der forøvrigt nu er blevet løst i den Retning, Forf. anser for heldigst.

Dr. Karl Hildebrand har tilvejebragt et omfattende og interessant Materiale til Sagens rette Forstaaelse og Bedømmelse. Der vil blive god Brug for det ved mange Lejligheder.

Sven Røind.

EMIL SOMMARIN: **Ekonomilära.** Lärobok i teoretisk och praktisk National- och Privat-ekonomi. I. Hugo Gebers Forlag. Stockholm.

Docent Sommarins Bog, der foreløbig foreligger i en første Del, omhandlende Teorien, er fortrinsvis bestemt for de svenske Seminarier, i hvis Undervisningsplan nu ogsaa Samfundsøkonomi skal indgaa, for at Lærerne kan meddele Skoleungdommen visse Begyndelsesgrunde af Faget. Den vil i en fremragende Grad være egnet til at gøre Fyldest i Egenskab af Lærebog for vordende Pædagoger, fordi dens Forf. selv er saa udpræget Pædagog. Man skal lede længe efter at finde en elementær Nationaløkonomi med et saa praktisk Snit over sig som denne, med en saa anskue-